

5. *Chamaecytisus* LINK – čilimník*)

Chamaecytisus LINK Handb. Gewächse 2: 154, 1831. – Syn.: *Cytisus* L. Sp. Pl. 739, 1753 p.p. excl. typo. – *Viborgia* MOENCH Meth. Pl. 132, 1794. – *Genista* L. emend. SCHEELE Flora, Regensburg, 2: 437, 1843 p.p. min. – *Cytisus* L. sect. *Tubocytisus* DC. Mém. Lég. 214, 1825. – *Genista* L. sect. *Tubocytisus* (DC.) Vis. Fl. Dalm. 3: 265, 1850. – *Tubocytisus* (DC.) FOURR. Ann. Soc. Linn. Lyon, nov. ser., 16: 358, 1868. – *Cytisus* L. sect. *Viborgia* (MOENCH) BRIQ. Cytises Alp. Marit. 161, 1894. – *Genista* L. emend. SCHEELE sect. *Viborgia* (MOENCH) ROUY in ROUY et FOUQ. Fl. Fr. 4: 211, 1897.

Lit.: KERNER A. (1863): Über botanische Nomenklatur im Allgemeinen und insbesondere über jene der Cytisusträucher aus den Gruppe *Tubocytisus* DC. Verh. Zool.-Bot. Ges. Wien 13: 327–338. – KERNER A. (1869): Die Abhängigkeit der Pflanzengestalt von Klima und Boden. Wien. – BRIQUET J. (1894): Études sur les Cytises des Alpes maritimes. Genève et Bâle. – ROTHMALER W. (1944): Die Gliederung der Gattung *Cytisus* L. Feddes Repert. 53: 137–150, 1944. – GÖSSMANN A. (1962): Die Verbreitung und der pflanzensoziologische Anschluss von *Chamaecytisus ratisbonensis*, *Chamaecytisus supinus* und *Cytisus nigricans* in Süddeutschland. Denkschr. Regensburg. Bot. Ges. 25: 6–25. – HOLUBOVÁ-KLÁSKOVÁ A. (1964): Bemerkungen zur Gliederung der Gattung *Cytisus* L. s.l. Acta Univ. Carol.–Biol., 1964, suppl. 2: 1–24. – PETROWICZ M. (1973): Badanie nad zminoscia, ekologia i rozmnażaniem *Chamaecytisus albus*. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sect. C, 28: 245–264. – CRISTOFOLINI G. (1974): Contributo preliminare alla sistematica di *Chamaecytisus hirsutus* e *Cytisus supinus*. Gior. Bot. Ital. 108: 55–73. – ZIELIŃSKI J. (1975): Rodzaj *Cytisus* L. s.l. w Polsce. Arbor. Kórnickie 20: 47–111. – POLHILL R. M. (1976): Genisteae (Adans.) Benth. and related tribes (Leguminosae). In: HEYWOOD V. H. [red.], Botanical systematics 1: 143–368, 1976. – CRISTOFOLINI G. (1976): I Cytisi italiani della sezione a „*Tubocytisus*“ DC. Webbia 30: 257–283. – CRISTOFOLINI G. et CHIAPPELLA L. (1977): Serological systematics of the tribe Genisteae (Fabaceae). Taxon 26: 43–56. – CVELEV N. N. (1980): O nekotorych vidach rodov drok (*Genista* L.) i rakitnik (*Cytisus* L.) Evropejskoj časti SSSR. Nov. Sist. Vysš. Rast. 17: 164–173. – SKALICKÁ A. (1982): What is *Cytisus hirsutus* L.? Novit. Bot. Univ. Carol. 1: 55–61. – SKALICKÁ A. (1983): East European species of the genus *Chamaecytisus* Link. Rad Akad. Nauka Um. Bosne Hercegovine 72 (sect. natur.-math. 21): 239–245. – SKALICKÁ A. (1986): *Chamaecytisus triflorus* (Lam.) Skalická in der Tschechoslowakei. Preslia 58: 21–27, 1986. – HOLUB J. et BERTOVIČ L. (1988): *Chamaecytisus* Link. In: Flóra Slovenska 4/4: 32–60. – CRISTOFOLINI G. et JARVIS C. E. (1991): On the status of *Cytisus hirsutus* und *C. supinus* (Fabaceae). Taxon 40: 495–498. – CRISTOFOLINI G. (1991): Taxonomic revision of *Cytisus* Desf. Sect. *Tubocytisus* DC. (Fabaceae). Webbia 45: 187–219.

Keře s větvemi poléhavými, vystoupavými nebo vzpřímenými, oblými, nežebnatými, hojně olistěnými. Listy střídavé, 3četné, dl. řapíkaté, bezpalisté. Květy ve zkrácených chudokvětých květenstvích, na kratičkých brachyblastech v paždí listů na loňských větvích nebo ve strboulech na koncích letorostů, žluté, bleděžluté, bílé nebo karmínově růžové; listeny a listence čárkovité, šídlovité, u květů v terminálních strboulech často záhy opadavé. Kalich dlouze trubkovitý, dvoupyský, hor. pysk se 2, dolní s 3 zuby, zuby kratší než pysky; pavéza delší než křídla a člunek, její čepel okrouhlá, vzpřímená, na vrcholu zpravidla vykrojená, na bázi často s tmavší skvrnou; nehet pavézy kratší než čepel; křídla ± zdělí člunku, podlouhlá, dl. nehetnatá; člunek na kýlu zakřivený, tupý; tyčinky jednobratré; čnělka dlouhá, zakřivená, vystoupavá, s bliznou šikmo na čnělku nasedající, extrorzni; semeník podlouhlý, chlupatý nebo lysý. Lusk podlouhlý, zploštělý, otevírající se 2 chloupěmi, ve švech neztlustlý, 4–8semenný. Semena zploštělá, hnědá, lesklá, se zřetelnou strofiolou. – Asi 50 druhů ve Středozeří (od s. Afriky a Pyrenejského poloostrova po Malou Asii) a dále na sever v Evropě a na z. Sibiři až po 55° s.š., na východ po 70° v.d. – Entomogam.

Poznámka 1: Původně byly druhy rodu *Chamaecytisus* převážně řazeny do široce pojatého rodu *Cytisus*. Postupně byly vyčleňovány – především na základě rozdílné stavby trichomů, kalicha, odlišných listů a přítomnosti nebo absence strofioly – jednotlivé druhy do drobnějších samostatných rodů, např. *Lembotropis*, *Corothismus*, *Laburnum*. Při tomto úzkém pojetí rodů není na území ČR rod *Cytisus* L. s.str. zastoupen autochtonními druhy.

Poznámka 2: Rostliny obsahují pyridinový alkaloid orensin, chinolizidinové alkaloidy anagyrin, cytisin, lupanin, spartein aj.

- 1a Květy po 2–6, nahloučené na kratičkých brachyblastech po stranách loňských větví, vyvíjející se na jaře; listeny a listence chybějí 2
b Květy po 3–14 v terminálních strboulech na koncích letorostů, vyvíjející se v létě; listeny a listence vyvinuty 5
2a Větve lysé (pouze letorosty někdy velmi řídkce chlupaté); květy karmínově růžové; u nás pouze pěstovaný druh 3. *Ch. purpureus*
b Větve přitiskle nebo odstále chlupaté až huňaté; květy žluté, zlatožluté, bílé nebo nažloutlé . . . 3
3a Loňské zdřevnatělé větve lysé; letorosty, lístky na rubu a kalich přitiskle hedvábite chlupaté 1. *Ch. ratisbonensis*
b Loňské zdřevnatělé větve a letorosty řídkce nebo hustě chlupaté; lístky a kalich odstále chlupaté 4

*) Zpracovala A. Skalická

- 4a Loňské větve poléhavé nebo vystoupavé, řídce dlouze a rovnovážně odstále chlupaté; květy po 2–3 (–4) na brachyblastech, 17–21 mm dl. **4. *Ch. supinus*** (status vernalis)
- b Loňské větve vzpřímené, hustě kratičce ± přitiskle chlupaté, s vtroušenými přímo odstálými chlupy; květy po 3–6 na brachyblastech, 20–25 mm dl. **2. *Ch. elongatus***
- 5a Letorosty přitiskle chlupaté, s vtroušenými přímo odstálými chlupy; květy bílé nebo nažloutlé **6. *Ch. albus***
- b Letorosty přitiskle stříbřitě chlupaté nebo dlouze rovnovážně chlupaté až huňaté; květy žluté až zlatožluté 6
- 6a Letorosty řídce dlouze rovnovážně chlupaté; lístky obvejčité, obkopinaté, šir. eliptické nebo eliptické **4. *Ch. supinus*** (status aestivalis)
- b Letorosty hustě přitiskle, často stříbřitě chlupaté nebo huňaté odstálými trichomy; lístky užší 7
- 7a Letorosty hustě přitiskle, zpravidla stříbřitě chlupaté, s některými trichomy přímo odstálými; lístky úzce eliptické až úzce obkopinaté, po obou stranách hustě přitiskle chlupaté, sušením nečernající **5. *Ch. austriacus***
- b Letorosty huňaté s odstálými trichomy; lístky eliptické až obkopinaté, po obou stranách hustě chlupaté, řidčeji na líci olysalé, sušením často černající **7. *Ch. virescens***

1. *Chamaecytisus ratisbonensis* (SCHAEFFER)
ROTHM. — čilimník řezenský Tab. 72/1

Chamaecytisus ratisbonensis (SCHAEFFER) ROTHMALER Feddes Repert. 53: 143, 1944. — Syn.: *Cytisus ratisbonensis* SCHAEFFER Bot. Exped., tab. titul., 1759. — *C. supinus* CRANTZ Stirp. Austr., ed. 2, 2: 298, 1769 non L. — *C. biflorus* L'HÉR. Stirp. Nov. 6: 183, 1791. — *Chamaecytisus biflorus* (L'HÉR.) LINK Handb. Gewächse 2: 154, 1831. — *Cytisus cinereus* HOST Fl. Austr. 2: 343, 1831. — *Tubocytisus biflorus* (L'HÉR.) FOURR. Ann. Soc. Bot. Lyon, nov. ser., 16: 358, 1868. — *Cytisus hirsutus* L. subsp. *ratisbonensis* (SCHAEFFER) BRIQ. Cytis. Alp. Marit. 167, 1894. — *C. ratisbonensis* SCHAEFFER subsp. *biflorus* (L'HÉR.) GAMS in HEGI Ill. Fl. Mitteleur. 4/3: 1179, 1924.

Exsikáty: DOMIN et KRAJINA Fl. Českoslov. Exs., no 171. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 130, 809. — Fl. Exs. Reipubl. Českoslov., no 1531. — Fl. Exs. Herb. Inst. Bot. Univ. Carol., no 8. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 314 (ut *C. supinus* L.). — Extra fines: BILLOT Fl. Gall. Germ. Exs., no 49. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 812. — Pl. Polon. Exs., no 339.

Keř 10–30 (–50) cm vys., s plazivým, pokrouceným kmínkem. Větve poléhavé, na koncích vystoupavé, vz. prutovité a přímé, loňské lysé, letorosty hustě přitiskle hedvábitě chlupaté. Listy dl. řapíkaté, vyrůstající po 2–3, na nejmladších větvíčkách jednotlivé, 3četné; řapíky (3–) 8–15 (–20) mm dl., přitiskle hedvábitě chlupaté; lístky kratičce řapíčkaté, obkopinaté, eliptické nebo podlouhlé, 7–20 (–25) mm dl. a 3–6 (–9) mm šir., na líci lysé, na okrajích a na rubu hustě přitiskle hedvábitě chlupaté. Květy po 2–3 v paždí listů na kratičkých brachyblastech po stranách loňských větví, někdy jednostranně hřebenitě uspořádané; květní stopky 2 mm dl., hustě chlu-

paté. Květy rozkvétající před rašením listů nebo v době rozvinutých listů, (14–) 16–20 mm dl.; kalich dlouze trubkovitý, 10–13 mm dl., hustě přitiskle hedvábitě chlupatý; korunní lístky lysé, žluté, pavéza vzpřímená, po stranách vzhůru slabě ohnutá, na vrcholu vykrojená, na bázi většinou s červenohnědou skvrnou; křídla podlouhlá, s dlouhým úzkým nehtem; člunek rovný, na vrcholu tupý, dl. nehetnatý, na kýlu kratičce brvitý; semeník přitiskle hedvábitě chlupatý. Lusk podlouhlý, na bázi s dlouho vytrvávajícím kalichem, hustě přitiskle hedvábitě chlupatý, 20–35 cm dl., 3–5 (–7) mm šir. Semena mírně zploštělá, 2–3 mm v průměru, hnědá, lesklá, s vyvinutou strofiolou. IV–VI. Chf.

2n = 48 (ČR: 20. Jihomor. pah.)

Variabilita: Proměnlivý především v délce větví a počtu květů na brachyblastech. Rostliny mohutnějšího vzrůstu, bohatě kvetoucí uvádí PODPĚRA (Květ. Hané, 135, 1906) z okolí Olomouce jako f. *multiflorus*; původně se domníval, že se jedná o *Cytisus elongatus* W. et K., kterému se těmito znaky blíží.

Ekologie a cenologie: Světlá a suchá travnatá místa, lemy lesů, zvláště borových a dubových, lesní světliny, křovinaté stráně; na půdách písčitých, kamenitých, mělkých, většinou silikátových, ale i na vápnitých, nebo na spraších. Nejčastěji ve společenstvech tříd *Festucetalia valesiacae* a *Origanetalia vulgaris* a svazů *Quercion pubescenti-petraeae*, *Genisto germanicae-Quercion* a *Hyperico perforati-Scleranthion perennis*.

Rozšíření v ČR: Vyskytuje se dosti často v termofytiku, roztroušeně v teplejších, velmi

Tab. 72: 1 *Chamaecytisus ratisbonensis*, 1a — květ zesponu, 1b — květ z boku, 1c — kalich, 1d — pavéza, spodní strana, 1e — plodná větvíčka, 1f — semeno. — 2 *Ch. virescens*, 2a — plod, 2b — semeno. 3 *Coroanthus procumbens*, 3a — list, 3b — kalich, 3c — pavéza, spodní strana, 3d — plodná větvíčka, 3e — semeno.

vzácně v chladnějších polohách mezofytika. Naším územím prochází sz. hranice celkového areálu. V Panonském termofytiku a přilehlých fyt. o. hojně rozšířen, ze sz. Moravy přesahuje výskyt povodím Labe až do stf. a s. Čech. Výskyt v Třeboňské pánvi souvisí s rozšířením v Dolních Rakousích. Lokality mezi Opavou a Ostravou souvisejí s rozšířením v polském horním Poodří. Zcela chybí ve značné části j., z. a s. Čech. Od planárního do suprakolinního stupně (max.: Pavlovské vrchy, Děvín, ca 550 m).

T: 4c. Úštěc. kotl. (Úštěk), 7b. Podřip. tab. (okolí Liběchova a Štětí), 7d. Bělohor. tab. (Tuchoměřický háj u Horoměřic; Praha: Hvězda, Vidoule, mezi Jinonicemi a Stodůlkami), 8. Čes. kras (pouze sv. část), 9. Dol. Povlt. (pouze j. část), 10 + 11 + 12 + 13 + 14 + 15 Polabí (roztr.), 16. Znoj.-brn. pah. (hojně), 17. Mikul. pah. (hojně), 18. Jihomor. úv. (roztr. mimo vlastní nivy Moravy a Dyje), 19. B. Karp. step. (vz.), 20. Jihomor. pah. (hojně), 21a. Han. pah. — M: 39. Třeboň. pán. (v j. části po Řípec a Veselí nad Lužnicí), 41. Stf. Povlt., 52. Ral.-bez. tab. (dostí hojně), 53a. Českolip. kotl. (lit.: okolí České Lípy a Mimoně), 55e. Mark. pah. (Zliv u Libáně; Labouň; Štídla u Markvartic), 56b. Jil. Podkrk. (Nová Paka; Kumburk z. Nové Paky), 57. Podzvič. (roztr.), 61. Dol. Poorl. (roztr.), 62. Litomyš. pán. (roztr.), 63. Českomor. mezih. (vz., např. u Svitav, hojněji v jv. části mezi Moravskou Třebovou a Boskovicemi), 64. Řičan. ploš. (okolí Českého Brodu), 67. Českomor. vrch. (pouze při hranici s fyt. o. 68.), 68. Mor. podh. Vysoč. (roztr. až hojně), 70. Mor. kras (roztr.), 71a. Bouz. pah. (vz.), 71c. Drah. podh. (roztr.), 72. Zábř.-unič. úv. (Vitošov u Zábřehu), 74. Slez. pah. (mezi Opavou a Hlučínem), 76b. Tršic. pah. (Lhotka u Přerova), 77. Středomor. Karp. (roztr.).

Pochybné literární údaje: 67. Českomor. vrch. (Sazomín j. od Žďáru nad Sázavou), 81. Host. vrchy (Hostýn), 83. Ostr. pán. (Studénka), 84. Besk. podh. (Vendryně; Český Těšín).

Celkové rozšíření: Pouze ve stf. a v. Evropě. Západní hranice areálu probíhá v Německu v povodí řek Lech a Dunaj (zhruba do okolí města Augsburg), přes stf. Čechy, v Polsku Slezskem a okolím města Łódź na sever po Mazurská jezera. Jižní hranice probíhá v podunajském prostoru Bavorska, Rakouska, Maďarska do stf. Rumunska. Východní hranice leží v z. části bývalého Sovětského svazu, je však obtížné ji stanovit, neboť literární údaje o *Ch. ratisbonensis* z této oblasti se převážně týkají dalších příbuzných druhů (*Ch. ruthenicus*, *Ch. lindemannii*); tyto údaje však nejsou prověřovány, ale stále přejímány. Problematiku východní hranice *Ch. ratisbonensis* rozebírá SKALICKÁ 1983. — Mapy: GAMS in HEGI 1924: 1176; MEUSEL et al. 1965: 228; ZIELIŃSKI 1975: 74.

2. *Chamaecytisus elongatus* (W. et K.) LINK — čilimník prodloužený

Chamaecytisus elongatus (WALDSTEIN et KITAIBEL) LINK Handb. Gewächse 2: 155, 1831. — Syn.: *Cytisus elongatus* W. et K. Pl. Rar. Hung. 2: 200, 1805. — *Genista elongata* (W. et K.) SCHEELE Flora, Regensburg, 26: 438, 1843. — *Cytisus serotinus* KIT. Linnaea 32: 609, 1863 p.p. — *Tubocytisus elongatus* (W. et K.) FOURR. Ann. Soc. Linn. Lyon, nov. ser., 17: 358, 1868. — *Chamaecytisus glaber* (L. fil.) ROTHM. Feddes Repert. 53: 143, 1944 non sensu L. fil.

Exsikáty: Extra fines: BAENITZ Herb. Eur., no 8337. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 811.

Keř 50–150 cm vys. Větve vzpřímené, vzácněji na koncích slabě obloukovitě ohnuté, hustě kratičce chlupaté, s trichomy přitisklými i přímo odstálými. Listy 3četné; řapíky 8–15 (–25) mm dl., odstále chlupaté; čepel lístků eliptická. na vrcholu zaoblená nebo kratičce zašpičatělá, 10–20 (–22) mm dl., 5–19 mm šir., na obou stranách přitiskle chlupatá, na rubu hustěji. Květy po 3–6 na kratičkových brachyblastech loňských zdřevnatělých větví; květní stopky 2–3 (–5) mm dl., hustě odstále chlupaté. Květy 20–25 mm dl.; kalich hustě chlupatý, s trichomy kratičkovými, ± odstálými; korunní lístky žluté, pavéza na vrcholu zpravidla mělce vykrojená, na bázi s tmavší skvrnou; křídla podlouhlá, úzce nehetnatá, člunek rovný, na kýlu kratičce chlupatý; semeník přitiskle chlupatý. Lusk rovný, podlouhlý, hustě přitiskle chlupatý, 20–30 mm dl., ± 5 mm šir. Semena lesklá, hnědá, se strofiolou. IV–VI. Ff.

$2n = 48$ (extra fines)

V ČR je občas pěstován v parcích nebo zahradách, většinou však pouze botanických nebo arboretech. Vzácně zplaňuje (např. železniční zastávka Křivoklát, u nádraží Řevničov). Nenáročný keř na pěstování, z hlediska estetického působivý množstvím květů na dlouhých větvích. Původem ze sv. části Balkánského poloostrova (Srbsko, Bulharsko, Rumunsko).

3. *Chamaecytisus purpureus* (SCOP.) LINK — čilimník nachový

Chamaecytisus purpureus (SCOPOLI) LINK Handb. Gewächse 2: 157, 1831. — Syn.: *Cytisus purpureus* SCOP. Fl. Carn., ed. 2, 2: 69, 1772. — *Viborgia purpurea* (SCOP.) MOENCH Meth. Pl. Suppl. 43, 1802. — *Genista purpurea* (SCOP.) SCHEELE Flora, Regensburg, 26: 438, 1843.

Exsikáty: Extra fines: BAENITZ Herb. Dendrol., no 2489. — BAENITZ Herb. Eur., no 6627. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 815. — Fl. Exs. Carniol., no 313. — Fl. Exs. Ital., no 579. — HAYEK Fl. Stir. Exs., no 861. — REICHENBACH Fl. Germ. Exs., no 1253. — SCHULTZ Herb. Norm., no 36.

Keř 10–30 (–50) cm vys., s kmínkem poléhavým nebo vystoupavým. Větve vystoupavé, oblé, loňské lysé, letorosty slabě žebernaté, velmi řídké, dl. odstále chlupaté, řídkěji lysé, tmavě až karmínově hnědé. Listy 3četné; řapíky (5–) 10–15 (–20) mm dl., řídké rovnovážně odstále brvitě; lístky kratičce řapíčkaté, čepel úzce obvejčitá nebo eliptická, (8–) 10–15 (–20) mm dl., (3–) 5–8 (–10) mm šir., na obou stranách a na okraji lysá, vz. řídké odstále chlupatá, sušením často černající. Květy na loňských větvích, nejčastěji po 2–3, krátce stopkaté; stopky květní asi 2 mm dl., lysé. Květy 20–25 mm dl.; kalich lysý nebo řídké odstále chlupatý, tmavě zelený až

hnědavě nachový; korunní lístky na nehtech kratičce brvitě, karmínově růžové, pavéza na bázi tmavěji zbarvená, křídla podlouhlá, člunek s brvitým kýlem. Lusk podlouhlý, (15–) 20–40 cm dl., 4–5 mm šir., tmavě karmínový až černý, lysý. Semena hnědá, lesklá, se strofiolou. IV–VI. Chf–Ff.

2n = 48 (extra fines)

Původem z j. a v. předhůří Alp a sz. Dinarid, kde roste především na vápencových skalách a pastvinách. V ČR pouze pěstovaný druh. V zahradách se vysazuje především v alpínech, kde se uplatňuje pro svůj nízký vzrůst a dekorativní karmínově růžovou barvu květů. — Mapy: GAMS in HEGI 1924: 1176; MEUSEL et al. 1965: 228.

4. *Chamaecytisus supinus* (L.) LINK — čilimník nízký Tab. 73/1

Chamaecytisus supinus (LINNAEUS) LINK Handb. Gewächse 2: 155, 1831. — Syn.: *Cytisus supinus* L. Sp. Pl. 740, 1753. — *C. hirsutus* CRANTZ Stirp. Austr., ed. 2, 2: 398, 1769 non L. — *C. capitatus* SCOP. Fl. Carn. 2: 70, 1772. — *Viborgia supina* (L.) MOENCH Meth. Pl. 132, 1794. — *Cytisus bisflorens* HOST Fl. Austr. 2: 340, 1831. — *Genista supina* (L.) SCHEELE Flora, Regensburg, 26: 438, 1843. — *Genista capitata* (SCOP.) SCHEELE Flora, Regensburg, 26: 438, 1843. — *Cytisus repens* WOLFNER Lotos 4: 176, 1854 incl. — *C. aggregatus* SCHUR Enum. Fl. Transsilv. 149, 1866. — *C. kernerii* KANITZ var. *capitatus* (SCOP.) KANITZ in MUGG., KANITZ et KNAPP Bisher Bekannt. Pfl. Slavon. 160, 1866. — *Tubocytisus capitatus* (SCOP.) FOURR. Ann. Soc. Linn. Lyon, nov. ser., 16: 358, 1868. — *Cytisus gallicus* KERNER Abhäng. Pflanzengest. 9, 1869. — *C. supinus* L. subsp. *supinus* var. *genuinus* BRIQ. Cytises Alp. Marit. 179, 1894. — *C. hirsutus* L. subsp. *supinus* (L.) FIORI et PAOL. Fl. Anal. Ital. 2: 15, 1900. — *C. supinus* L. subsp. *capitatus* (SCOP.) A. et GR. Syn. Mitteleur. Fl. 6/2: 334, 1907. — *Chamaecytisus aggregatus* (SCHUR) SKALICKÁ Rad. Akad. Nauka Um. Bosne Hercegovine 72 [sect. natur.-math. 21]: 244, 1983.

Exslikáty: PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 166 (ut *Cytisus hirsutus*). — Extra fines: BILLOT Fl. Gall. Germ. Exs., no 1643. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 808. — Fl. Siles. Exs., no 585. — MAGNIER Fl. Select. Exs., no 41. — REICHENBACH Fl. Germ. Exs., no 470. — SCHULTZ Herb. Norm., no 34 (ut *Cytisus hirsutus*).

Keř 20–50(–100) cm vys. Zdřevnatělé větve poléhavé, na konci vystoupavé, řídce odstále chlupaté nebo olysalé. Letorosty vzpřímené, tenké, dl. řídce rovnovážně chlupaté. Listy dl. řapíkaté, 3četné; řapíky asi 8–15 mm dl., řídce odstále chlupaté; čepel obvejčitá až šir. obvejčitá nebo eliptická až šir. eliptická, (8–)12–25 (–40) mm dl., 4–15 mm šir., na vrcholu tupá nebo kratičce zašpičatělá, na líci lysá nebo řídce dl. chlupatá, na okraji s dl. odstálými, na rubu s hustými, přitisklými chlupy. Květy rozkvétající ve 2 ročních obdobích: jarní květy vyrůstající na kratičkových brachyblastech loňských větví, krátce stopkaté;

květní stopky hustě krátce přitiskle až ± přímo odstále chlupaté, bez listenu a listenců; v létě květy po 3–9 ve strboulech na koncích letorostů; letorosty zakončeny květenstvím, jsou-li letorosty větvené, tenké postranní větve nesou další chudokvěté strbouly; květní stopky letních květů hustě dl. chlupaté, s čárkovitým, chlupatým listenem a 2 šídlovitými, chlupatými listenci, často opadavými. Jarní květy (16–) 17–21 (–24) mm dl., letní větší, (18–) 20–24 mm dl., žluté; kalich 10–12 (–14) mm dl., dl. hustě odstále chlupatý, žlutozelený; koruna žlutá; pavéza vzpřímená, po stranách ohrnutá, s čepelí okrouhlou, na vrcholu vykrojenou, na líci lysou, vz. ± přitiskle chlupatou s hnědou skvrnou; křídla podlouhlá, rovná, dl. nehetnatá, lysá, člunek na kýlu kratičce brvitý; semeník chlupatý. Lusk podlouhlý, rovný, zašpičatělý, 20–35 mm dl., asi 5 mm šir., hustě odstále chlupatý. Semena hnědá, lesklá, se strofiolou. V–VI. a VII–VIII. Chf–Ff.

2n = 96 (extra fines)

Variabilita: Druh velmi variabilní. Proměnlivá je především výška rostlin a jejich habitus. Některé rostliny jsou nízké, s větvemi tenkými, někdy poléhavými a vystoupavými, řídce chlupatými, s 1 květenstvím (tento typ popsán jako *Cytisus repens* WOLFNER), jiné rostliny statné, větvené, s větším počtem strbouľů. K prvému morfotypu patří populace z j. Čech, zatímco směrem na východ přibývají rostliny druhého morfotypu. Vzrůstem i hustšími trichomy se blíží druhu *Chamaecytisus virescens*. Variabilní je též hustota odění: v jv. části areálu jsou rostliny zpravidla hustěji chlupaté. V podstatě se však vždy jedná o trichomy dlouhé, ± rovnovážně odstálé, nikdy netvořící plsť. Hustota odění (ale též velikost květů) je důležitá při odlišování jarního stadia *Ch. supinus* od *Ch. triflorus* (Lam.) SKALICKÁ (syn.: *Cytisus hirsutus* auct., non L.), který roste na Slovensku; údaje z ČR jsou mylné. *Chamaecytisus triflorus* má loňské větve hustě chlupaté až plstnaté, neolysávající, kalich hustě krátce chlupatý, zatímco *Ch. supinus* má loňské větve velmi řídce odstále chlupaté nebo lysé, kalich hustě, dlouze odstále chlupatý. Dalším důležitým diakritickým znakem mezi oběma druhy je velikost květů: *Ch. triflorus* má květy větší, zpravidla ± 25 mm dl. Vytváření dvojího typu květenství vede k častým omylům při určování. Jarní stadium je zaměňováno nejen se zmíněným druhem *Ch. triflorus*, ale i s *Ch. ratisbonensis*, u něhož je však odění tvořeno hedvábitými, přitisklými trichomy. Letní stadium bývá chybně určováno jako *Ch. virescens* (diakritické znaky uvedeny u tohoto druhu). Jednotlivá stadia *Ch. supinus* jsou morfologicky velmi odlišná a byla popisována jako samostatné druhy.

Ekologie a cenologie: Lemy a světlé listnaté a borové lesy, výslunné křovinaté nebo travnaté stráně, meze; na půdách písčitých a hlinitých, vzácně i jílovitých, mělkých i hlubokých, mírně kyselých až slabě alkalických; na rozmanitém geologickém podkladu. Diagnostický druh svazů *Erico-Pinion* i *Dicrano-Pinion*, častý ve společenstvech svazů *Trifolion medii*, *Prunion*

spinosa, *Bromion erecti*, popř. *Violion caninae*, *Hyperico perforati-Scleranthion perennis* a *Genisto germanicae-Quercion*.

Rozšíření v ČR: Českou republikou probíhá s. hranice celkového areálu. Vyskytuje se od nížiny do podhůří, ve dvou areálech. Jihočeská arela souvisí s výskyty v Rakousku a Bavorsku, druhá, větší, zahrnuje teplejší okraje Českého masivu na Moravě, vzácně i na pískách jihomoravských úvalů, dále Hornomoravský úval se širším okolím a nižší polohy ve Slezsku; přes Českomoravské meziohří přechází rozšíření do v. Čech a směrem západním dosahuje hranice areálu ve stř. Polabí a na Říčanské plošině. Od planárního do submontánního stupně (max.: Kaliště u Frymbar, 990 m). Mimo toto území se vyskytují izolované lokality sekundárního původu, herbářovým materiálem sice doložené, ale opakovaně nepotvrzené. Dále existují četné literární údaje o výskytu *Ch. supinus*, které však nejsou doložené, a proto je není možné — pro časté záměny s jinými druhy čilimníků — respektovat. Na j. a jv. Moravě (od Znojma až do okolí Holešova) je druh *Ch. supinus* nahrazen příbuzným tranzitním druhem *Ch. virescens*, i když většina literárních údajů i herbářových položek z tohoto území je uváděna jako *Ch. supinus*.

T: 11b. Poděb. Pol. (hojně), 13. Rožď. pah. (mnoho lokalit v jv. části), 14. Cidl. pán. (roztr.), 15. Vých. Pol. (hojně), 16. Znoj.-brn. pah. (roztr.), 18. Jihomor. úv. (vz., pouze Boří les mezi Břeclaví a Valticemi; les Důbrava mezi Hodonínem a Bzencem), 21a. Han. pah. (roztr.). — M: 37l. Českokr. Předšum. (roztr.), 37m. Vyšeb. (hojně), 37n. Kapl. mezih. (hojně), 37p. Novohr. podh. (Kamenný Újezd; Kosov; Terčino údolí u Nových Hradů), 38. Bud. pán. (okolí Českých Budějovic), 39. Třeboň. pán. (Velechvín), 40a. Pís.-hlub. hřeb. (mezi Hlubokou nad Vltavou a Chlumlcem), 52. Ral.-bez. tab. (Hvězdov), 56. Podkrk. (les Království u Choustňkova Hradiště a Kocbeře; mezi obcemi Trubějov a Horní Rybníky), 57. Podzvič. (mezi Lukavcem a Bukovinou j. od Miletína), 60. Orl. opuky (roztr. až hojně), 61. Dol. Poorl. (roztr. až hojně), 62. Litomyš. pán. (roztr. až hojně), 63. Českomor. mezih. (roztr.), 64a. Průh. ploš. (Klánovický les), 64c. Černokost. perm (Kounice u Českého Brodu; Svatbín, les Brník), 65. Kutnoh. pah. (roztr. ve stř. části), 67. Českomor. vrch. (pouze v moravské části, častěji při hranicích s fyt. o. 68), 68. Mor. podh. Vysoč. (roztr.), 69a. Železnoh. podh. (hojně), 69b. Seč. vrch. (vzácně při okraji fyt. p. 69a), 70. Mor. kras (roztr.), 71a. Bouz. pah. (vz.), 71b. Dra. ploš. (vz.), 71c. Dra. podh. (hojně), 72. Zábř.-unič. úv. (roztr.), 73. Hanuš.-rychleb. vrch. (roztr.), 74. Slez. pah. (hojně), 75. Jes. podh. (v z. části vz. až roztr., ve v. hojně), 76a. Mor. brána (z. část až po Valašské Meziříčí, Odry a mezi Fulnekem a Bílovcem), 77. Středomor. Karp. (dostí hojně), 79. Zlín. vrchy (Zlín-Malenovice, les Břenkov), 80. Sř. Pobeč. (Klenov u Vsetína; Rožnov pod

Radhoštěm, Lázké hájemství; Valašské Meziříčí), 81. Host. vrchy (sz. okraj). — O: 90. Jihl. vrchy (Valtínov), 91. Žďár. vrchy (Žďár nad Sázavou; Nový Jimramov).

Pochybné lokality: 29. Doup. vrchy (Vojkovice nad Ohří), 37b. Suš.-horaž. váp. (Hejná, vrch Svitník †), 31. Plz. pah. (Přeštice, vrch Zlín). Doloženo položkami v herbářích — pravděpodobně se jedná o vysazení a zplanění. Nevěrohodné údaje, vzniklé zřejmě záměnou sched, jsou: Praha. Radotínské údolí; Praha, Dražanská rokle; Strašice; vrch Žďár u Rokycan; Jindřichův Hradec.

Celkové rozšíření: Téměř souvisle v submediteránní oblasti od sv. Španělska, přes j. Francii, s. Itálii a Balkánský poloostrov až do s. části asijského Turecka, izolovaná arela v turecké Arménii. Mimo submediteránní oblasti vyznačuje jednotlivě k severu, a to do sv. Francie k Verdunu; východně od Alp a podél Dunaje až do Německa (Regensburg) — s touto oblastí souvisí i rozšíření v j. Čechách; Morava, v. a stř. Čechy, j. Polsko (od Kladska přes Horní Slezsko do horního Povislí); Slovensko a rumunské Karpaty do nejzápadnější Ukrajiny (Bukovina, Podolí). — Mapy: KERNER 1869: map. 10; GAMS in HEGI 1924: 1176 (stř. Evropa); ZIELINSKI 1975: 86.

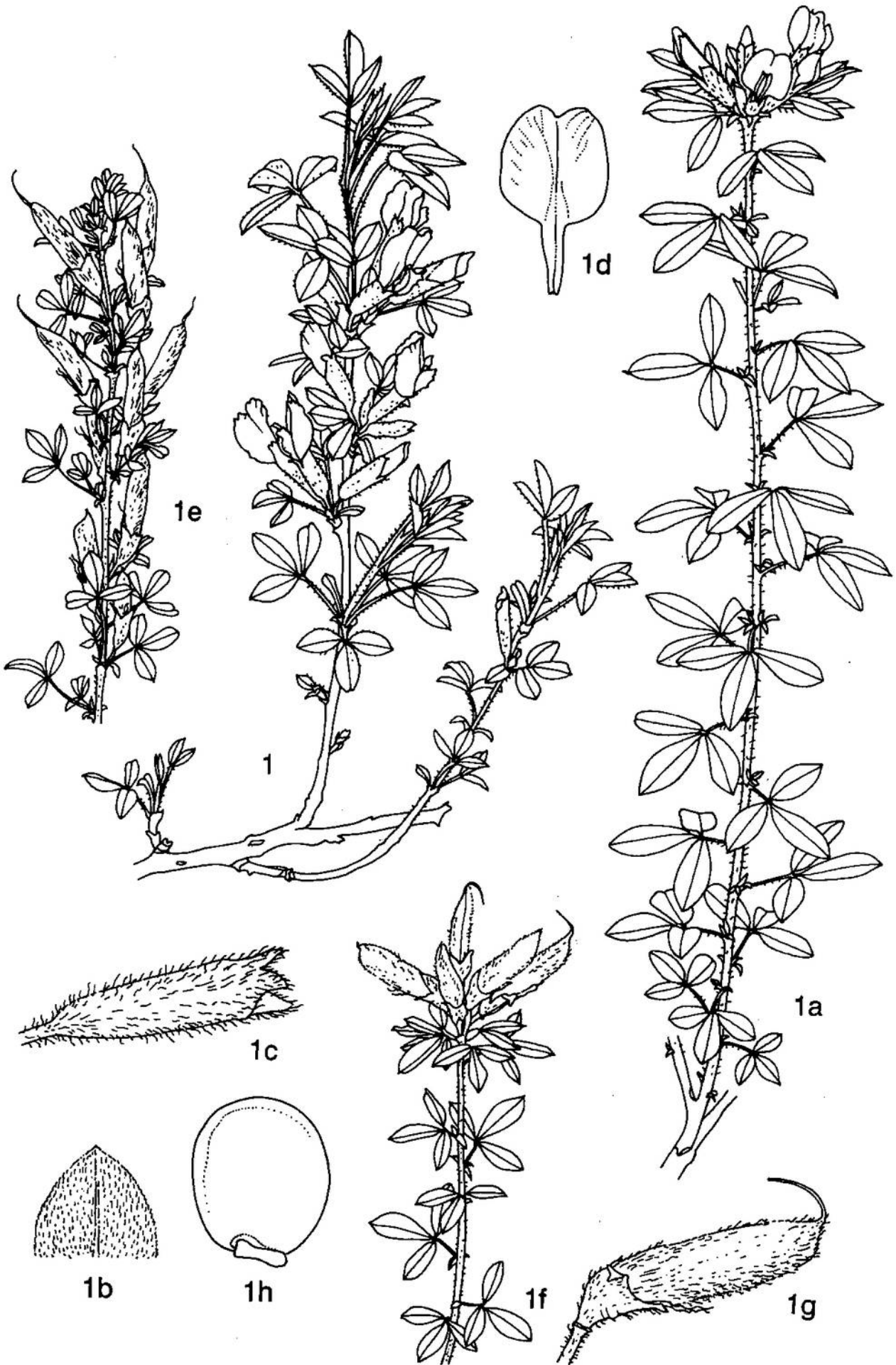
5. *Chamaecytisus austriacus* (L.) LINK — čilimník rakouský Tab. 74/1

Chamaecytisus austriacus (LINNAEUS) LINK Handb. Gewächse 2: 155, 1831. — Syn.: *Cytisus austriacus* L. Sp. Pl., ed. 2, 1042, 1763. — *C. supinus* L. var. γ Sp. Pl. 740, 1753. — *Viborgia austriaca* (L.) MOENCH Meth. Pl. 132, 1794. — *Genista austriaca* (L.) SCHEELE Flora, Regensburg, 26: 438, 1843. — *Cytisus austriacus* L. var. *argenteus* NEILR. Fl. Wien 640, 1846. — *C. austriacus* L. var. *luteus* NEILR. Aufz. Ung. Slavon. Gefässpfl. 330, 1866. — *C. kernerii* KANITZ var. *austriacus* (L.) KANITZ in MUGG., KANITZ et KNAPP Bisher Bekannt. Pfl. Slavon. 160, 1866. — *C. austriacus* L. var. *aureus* NEILR. Diagn. Ung. Slavon. Gefässpfl. 34, 1867. — *C. supinus* L. subsp. *austriacus* (L.) BRIQ. Cytises Alp. Marit. 175, 1894.

Exsikáty: TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 315. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 810. — Extra fines: DÖRFLER Herb. Norm., no 4510. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 806. — Fl. Rom. Exs., no 1969. — Pl. Polon. Exs., no 420. — SCHULTZ Herb. Norm., no 461.

Keř 20–50 (–70) cm vys., s četnými letorosty. Zdrěvnatělé větve poléhavé nebo vystoupavé, olysálé nebo lysé, letošní vzpřímené, tenké, hustě přitiskle chlupaté, s některými chlupy rovnovážně odstálými. Listy 3četné; řapíky (5–) 10–15 mm dl., hustě přitiskle chlupaté; lístky úzce eliptické až uzoučce obvejčité, (7–) 12–23 (–30) mm dl., (2–)3–5 mm šir., zašpičatělé, na líci i na rubu hustě přitiskle chlupaté. Květy ve strboulech na koncích letorostů, terminální strbouly 6–14květé, strbouly na koncích postranních větví chudokvěté, se 2–4 (–6) květy; květní stopky krátké, asi 2 mm dl., hustě přitiskle až přímo odstále chlupaté, s čárkovitým listenem a 2 šídlovitými listenci. Květy 15–20 mm dl.; kalich

Tab. 73: 1 *Chamaecytisus supinus*, jarní stadium, 1a — *Ch. supinus*, letní stadium, 1b — odění spodní strany listu, 1c — kalich, 1d — pavéza, spodní strana, 1e — jarní stadium za plodu, 1f — letní stadium za plodu, 1g — plod, 1h — semeno.

(8–)10–12 mm dl., hustě přitiskle chlupatý, s některými chlupy přímo odstálými; korunní lístky sytě žluté až zlatožluté, pavéza vzhůru ohnutá, obvejčitá, na vrcholu vykrojená, někdy s tmavou skvrnou, na líci hustě kratičce hedvábitě chlupatá; křídla podlouhlá, kratší než pavéza, lysá; člunek lysý. Lusk podlouhlý, rovný, zploštělý, na vrcholu zašpičatělý, (15–)17–23(–27) mm dl., hustě stříbřitě plstnatý. Semena ± zploštělá, lesklá, hnědá, strofiola zřetelná. VI–VII. Chf–Ff.

2n = 48 (ČR: 20. Jihomor. pah.)

Variabilita: Druh proměnlivý ve tvaru lístků, odění a barvě květů. I když jsou lístky zpravidla úzce eliptické, přitiskle stříbřitě chlupaté, některé rostliny mají lístky úzce obvejčité, zelené, čímž se podobají příbuzným druhům *Ch. virescens* a *Ch. albus*. Stříbřitě oděné morfotypy byly popsány jako var. *argenteus* NEILR. Typická barva květů je sytě žlutá až zlatožlutá, avšak u některých morfotypů je intenzita žlutého zbarvení korunních lístků méně výrazná (var. *luteus* NEILR.).

Ekologie a cenologie: Pastviny, travnaté lemy křovin a lesů, okraje vinic, ovocných sadů a komunikací, vzácně světlé křoviny a světliny lesostepí. Druh náročný na živiny; vyžaduje suché až vysychavé, většinou písčitohlinité až hlinito-jílovité, hlubší půdy, převážně na sprašových sedimentech, vápnatých písčích, slínech nebo na vápencích. Diagnostický druh svazu *Prunion fruticosae*, dále se vyskytuje ve společenstvech svazů *Festucion valesiacae*, *Geranion sanguinei* a *Quercion pubescenti-petraeae*.

Rozšíření v ČR: V současnosti pouze v nejteplejší pahorkatině j. Moravy, kde je dosud místy hojný. V minulosti i na pahorcích v Polabí ve stř. Čechách, avšak tato izolovaná arela zanikla již před několika desítkami let – poslední Rohleňův sběr pochází z r. 1923. Na území ČR dosahuje sz. hranice areálu. – Mapy: ŠMARD A XM 1963: map. 125 (Morava). Údaje o výskytu *Ch. austriacus* u Vranova, Dobrotic u Holešova a Blatničky v Bílých Karpatech jsou mylné.

T: 11a. Všet. Pol. (Přivory u Všetat, †), 12. Dol. Pojíz. (Vysoká Libeň, †), 13a. Rožďal. tab. (Košík u Rožďalovic, †), 16. Znoj.-brn. pah. (roztr.), 17. Mikul. pah. (hojně), 18a. Dyj.-svr. úv. (Hlohovec, vrch Stará hora), 20b. Hustop. pah. (místy hojně).

Údaje z v. Polabí jsou mylné. Údaj z Plzeňska se týká lokality, na níž byl tento druh nepochybně vysazen, nebo zplaněl (HADAČ et al. Květ. Plzeň. 1968).

Celkové rozšíření: Balkánský poloostrov (Albánie, s. Řecko, Bulharsko, Rumunsko), ve stř. Evropě v Maďarsku (kromě sv. části), odkud přesahuje do Rakouska, na Moravu

a Slovensko. Údaje o rozšíření v s. Turecku, na Ukrajině a v j. Rusku se týkají příbuzných druhů (SKALICKÁ 1983).

6. *Chamaecytisus albus* (HACQ.) ROTHM. – čilimník bílý Tab. 74/2

Chamaecytisus albus (HACQUET) ROTHMALER Feddes Reper. 53: 144, 1944. – Syn.: *Cytisus albus* HACQ. Reise DAC. Sarm. Carp. 1: 49, 1790. – *C. leucanthus* W. et K. ex WILLD. Sp. Pl. 3: 1124, 1802. – *C. leucanthus* W. et K. ex WILLD. var. *pallidus* SCHRADER in DC. Prodr. Syst. Natur. 2: 155, 1825. – *Chamaecytisus leucanthus* (W. et K. ex WILLD.) LINK Handb. Gewächse 2: 154, 1831. – *Cytisus obvallatus* SCHUR Enum. Pl. Transsilv. 148, 1866. – *C. pallidus* (SCHRADER) A. KERNER Abhäng. Pflanzengest. 6, 1869. – *C. variabilis* BLOCKI Öesterr. Bot. Z. 34: 427, 1884. – *C. supinus* L. subsp. *pallidus* (SCHRADER) BRIQ. Cytises Alp. Marit. 174, 1894. – *C. albus* HACQ. subsp. *leucanthus* (W. et K. ex WILLD.) GAMS in HEGI Ill. Fl. Mitteleur. 4/3: 1175, 1925.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Social. Českoslov., no 1440. – Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 805, 2820. – Fl. Rom. Exs., no 1274a,b. – Gram. et Legum. Reipubl. Rom., no 59. – SCHULTZ Herb. Norm., no 1061.

Keř 20–60 (–80) cm vys. Zdřevnatělé větve vystoupavé, lysé. Letorosty vzpřímené, hojně větvené, tenké, hustě krátce přitiskle chlupaté, s některými chlupy přímo odstálými. Listy 3četné; řapíky 10 (–16) mm dl., hustě přitiskle i přímo odstále chlupaté; čepel lístků podlouhlá, eliptická nebo podlouhle obvejčitá, (10–) 13–25 (–33) mm dl., (3–) 4–6 (–9) mm šir., zašpičatělá, na bázi klínovitá, na obou stranách dl. přitiskle chlupatá nebo na líci olýsalá, světle zelená. Strbouly na koncích hlavních větví bohaté, až 12květé, na vedlejších chudší, někdy pouze se 2 květy; pod květenstvím zpravidla nahloučeno několik listů; květní stopky asi 5 mm dl., hustě přitiskle až přímo odstále chlupaté, s čárkovitým listenem a 2 šídlovitými listenci. Květy 18–20 (–23) mm dl; kalich (8–) 10–15 mm dl., hustě přitiskle až přímo odstále chlupatý, žlutozelený; korunní lístky bílé nebo bledě žluté, pavéza vzpřímená, po stranách ohnutá, na vrcholu vykrojená, se slabě vyvinutou tmavší skvrnou nebo bez ní, na svrchní straně hedvábitě přitiskle chlupatá; křídla podlouhlá, kratší než pavéza, lysá, řidčeji na okrajích jemně brvitá; člunek lysý nebo na kýlu a nehtu velmi řidče brvitý; semeník hedvábitě chlupatý. Lusk podlouhlý, rovný, zploštělý. (15–) 18–23 (–25) mm dl., hustě přitiskle chlupatý. Semena mírně zploštělá, hnědá, lesklá. VI–VII. Chf–Ff. 2n = 48 (extra fines)

Variabilita: Druh proměnlivý, především ve tvaru lístků a barvě květů. Některé rostliny se vyznačují lístky

Tab. 74: 1 *Chamaecytisus austriacus*, 1a – korunní lístek (pavéza), 1b – plodná vrcholová část, 1c – semeno. – 2 *Ch. albus*, 2a – kalich a tyčinky, 2b – korunní lístek (pavéza), 2c – plodná vrcholová část, 2d – semeno. – 3 *Genistella sagittalis*, 3a – list, 3b – kalich, 3c – plodná vrcholová část, 3d – semeno.

úzkými, podlouhlými, jiné až podlouhle obvejčitými; v některých populacích se kromě rostlin bíle kvetoucích vyskytují ibledě žluté; tyto je možno nejspíše označit jako *Chamaecytisus albus* (HACQ.) ROTHM. f. *pallidus* (SCHRADER in DC.) KLÁSKOVÁ. Poněvadž se zmíněné odchylky vyskytují v celém areálu druhu, nemají vyšší taxonomickou hodnotu.

Ekologie a cenologie: Výslunné travnaté a křovinaté stráně a lesní lemy, především na svažitém terénu, na hlubokých, živinami bohatých, hlinitých až jílovitohlinitých půdách, často na spraších; nejčastěji ve společenstvech svazů *Geranion sanguinei*, *Prunion fruticosae*, *Festucion valesiaceae* a *Bromion erecti*.

Rozšíření v ČR: Velmi vzácný druh. Vyskytuje se pouze na j. Moravě, kde dosahuje sz. okraje areálu. Několik lokalit je známo od Rebešovic, v komplexu vrchu Výhon mezi Blučinou a Židlochovicemi, dále na pahorcích u Pouzdřan, Popic, Hustopečí, Kurdějova a u Morkůvek. Izolované lokality jsou v okolí Kyjova a Bzence; nedoložené literární údaje pocházejí od Kobylí a Čejkovic. V planárním a kolinním stupni (max.: kóta 354 Výhon v. od Židlochovic). Vzhledem k intenzifikaci zemědělství je nevelký počet lokalit v izolované moravské arele kriticky ohrožen. § △

T: 20b. Hustop. pah. (roztr.).

Celkové rozšíření: Jádrem rozšíření je na Balkánském poloostrově. Jižní hranice prochází Albánií a s. Řeckem až do evropské části Turecka. Západní hranici souvislého areálu tvoří s. část Bosny a Hercegoviny, s. Srbsko a Vojvodina, jv. cíp Maďarska, sz. Rumunsko; dále na v. okraji rumunských Karpat až po z. hranice Ukrajiny (na východ po řeku Dněpr) s nepatrným přesahem na řece Bug do Polska. Izolované arealy nejdále vysunuté k sz. se vyskytují jednak na j. Moravě, jednak na Slovensku a v přilehlé části s. Maďarska od Levic a Mátry na západě až po Tokajské vrchy na východě. — Mapy: GAJEWSKI Elem. Fl. Pol. Podola, p. 97, 1937; ZIELIŃSKI 1975: 91.

7. *Chamaecytisus virescens* (NEILR.) DOSTÁL — čilimník zelenavý Tab. 72/2

Chamaecytisus virescens (KOVÁTS ex NEILREICH) DOSTÁL Folia Mus. Rer. Natur. Bohem. Occid.-Bot. 21: 8, 1984. — Syn.: *Cytisus austriacus* L. var. *virescens* KOVÁTS ex NEILR. Fl. Wien 640, 1846. — *C. virescens* (KOVÁTS ex NEILR.) A. KERNER Verh. Zool.-Bot. Ges. Wien 13: 330, 1863. — *C. ambiguus* SCHUR Enum. Pl. Transsilv. 147, 1866. — *C. supinus* L. subsp. *austriacus* (L.) BRIQ. var. *virescens* (KOVÁTS ex NEILR.) BRIQ. Cytises Alp. Marit. 177, 1894. — *C. pseudo-rochelii* SIMK. Pótfüz. Term.-Tudom. Közl. 40: 232, 1897. — *C. austriacus* L. subsp. *virescens* (KOVÁTS ex NEILR.) DOMIN Preslia 13–15: 137, 1936. — *Chamaecytisus ambiguus* (SCHUR) KLÁSKOVÁ Preslia 30: 214, 1958. — ? *Cytisus onustus* TAUSCH Flora 21/2: 746, 1838.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 37, 811 (ut *Cytisus austriacus* × *capitatus*), 812 (ut *Cytisus capitatus*).

Keř 20–70 cm vys. Z dřevnatělé větve poléhavé, na koncích vystoupavé, hustě kratičce chlupaté. Letorosty vzpřímené, zpravidla hojně větvené, huňaté, s chlupy přímo a rovnovážně odstálými,

často žlutavě až rezavě hnědé. Listy 3četné; řapíky (5–)10–15 mm dl., dl. řídce odstále chlupaté; čepel lístků eliptická, podlouhlá nebo podlouhle obvejčitá, (10–)20–30(–35) mm dl., (3–)5–7(–13) mm šir., na vrcholu zašpičatělá, na líci řídce přitiskle chlupatá nebo olýsalá, na rubu hustě přitiskle chlupatá, šedavě zelená, sušením často černající. Jarní květy po 2–3(–4) na brachyblastech loňských větví; stopky květní kratičké, hustě odstále chlupaté; květy vyvíjející se v létě uspořádány ve strboulech na koncích leto-rostů, stopky květní huňaté. Jarní květy 15–20 mm dl., letní květy (14–)18–21 mm dl.; kalich 8–10 mm dl., hustě chlupatý až huňatý; pavéza vzpřímená, na vrcholu vykrojená, zpravidla s tmavší skvrnou, na svrchní straně přitiskle chlupatá; křídla podlouhlá, lysá; člunek rovný, lysý nebo na kýlu řídce brvitý; semeník hustě chlupatý. Lusk podlouhlý, zploštělý 25–35(–40) mm dl., na vrcholu zašpičatělý, hustě odstále chlupatý. Semena mírně zploštělá, hnědá, lesklá. V–VI. a VII–VIII. CHF–Ff.

2n = ?

Variabilita: Druh velmi variabilní, především ve tvaru lístků a hustotě oděnění. Některé populace s užšími lístky připomínají *Chamaecytisus austriacus*, jiné populace s širšími obvejčitými lístky spíše *Ch. supinus*. Tyto znaky ukazují na předpokládaný hybridogenní původ druhu *Ch. virescens*. Poněvadž se vyskytuje v územích, kde bývají rozšířeny oba zmíněné rodičovské druhy nebo alespoň jeden z nich, dochází k introgresivnímu ovlivňování populací *Ch. virescens* těmito druhy a ke vzniku znakově bližších typů jak k *Ch. supinus* (vergent *supinoides*), tak k *Ch. austriacus* (vergent *austriacoides*).

Ekologie a cenologie: Výslunné stráně, lemy lesů, travnaté meze. Vyskytuje se ve společenstvech svazů *Prunion fruticosae*, *Geranion sanguinei*, *Festucion valesiaceae* a *Bromion erecti*.

Rozšíření v ČR: Je rozšířen na j. Moravě, především v teplé pahorkatině, vzácně v nížině; nejvýše vystupuje v Bílých Karpatech — až k úpatí Velké Javoriny. Moravou prochází sz. hranice areálu. V planárním až suprakolinním stupni (max.: vrch Lesná u Horního Němčí, 500–600 m).

T: 16. Znoj.-brn. pah. (Střelice; Hajany), 17. Mikul. pah. (roztr.), 18. Jihomor. úv. (Židlochovice; Rebešovice), 19. B. Karp. step. (hojně), 20. Jihomor. pah. (roztr.), 21. Haná (Dobrotice u Holešova). — M: 77c. Chřiby (pouze j. okraje u Vřesovic a Osvětman), 78. B. Karp. les. (vrch Lesná u Horního Němčí; Strání), 79. Zlín. vrchy (z. od linie Zlín-Svárov).

Celkové rozšíření: Střední Evropa; hranice rozšíření probíhá od Dolních Rakous na západě, přes j. Moravu a j. Slovensko do Rumunska na východě. Jižní hranici není možné stanovit pro nedostatek herbářového dokladového materiálu; literární údaje není možno použít s ohledem na záměny s příbuznými druhy.